

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Palvelusetelit

Kotihoidon soveltamisohje

2024

Pohjanmaan hyvinvointialue

Hyväksytty: Hyvinvointialuehallitus 18.09.2023 § 234

Sisällysluettelo

1. Yleiset ohjeet.....	3
2. Laskutus ja raportointi	4
Liite 1.....	5
Liite 2.....	8

1. Yleiset ohjeet

Mikäli asiakas täyttää kotihoidon myöntämiskriteerit, Pohjanmaan hyvinvointialue voi tarjota palveluseteliä palvelun hankkimiseksi. Palveluseteliä ei myönnetä takautuvasti. Hyvinvointialue päättää palvelun tuottamistavan, asiakkaalla ei ole subjektiivista oikeutta palveluseteliin. Ensisijaisesti kartoitetaan hyvinvointialueen omat resurssit ja asiakas hoidetaan, jos mahdollista, omassa tuotannossa. Hyvinvointialue tarjoaa asiakkaalle seteliä vasta siinä tilanteessa, kun omaan tuotantoon ei mahdu asiakkaita. Kotihoito sisältää kotihoidolle sosiaalihuoltolaissa määritellyn palvelun. Jos tuottajalla ei ole omaa kotisairaanhoidoa, hänen tulee hankkia se palveluseteliasiakkaalle alihankintana tai ostopalveluna ilman, että tästä koituu asiakkaalle lisäkustannuksia. Hyvinvointialueen yhteyshenkilö asiakkaisiin liittyvissä asioissa on palveluohjaaja.

Tilapäinen kotihoito voidaan myöntää palvelusetelillä asiakkaan kotiuttamistilanteessa tai kun avuntarve yllättäen lisääntyy. Tilapäisen palvelusetelin arvo on tuloista riippumaton ja kaikille asiakkaille saman suuruinen. Säännöllisen kotihoidon aloittaminen edellyttää, että hyvinvointialue on tehnyt hoito- ja palvelutarpeen arvioinnin, laatinut asiakassuunnitelman ja määritellyt palvelun sisällön ja määrän. Tuottaja ei voi tuottaa sellaista palvelua palvelusetelillä, joka ei ole määritelty asiakassuunnitelmaan. Jos palvelutarve on epäselvä, tulee asiasta keskustella palveluohjaajan kanssa ennen palvelun tuottamista.

Kotihoidon tavoitteena on tukea asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja toimintakykyä sekä mahdollisimman itsenäistä selviytymistä kotona. Omaisia ja lähipiiriä tuetaan osallistumaan hoitoon ja huolenpitoon. Asiakkaat ovat vanhuksia, vammaisia tai pitkäaikaissairaita, joiden toimintakyky on joko tilapäisesti tai pysyvästi alentunut niin, että he tarvitsevat kotona asumiseensa apua. Palvelutoiminnan tulee perustua hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023 laatusuosituksiin, kunnes uudempi julkaistaan.

Tuottajan tulee huolehtia asiakassuunnitelman mukaisista palveluista vähintään saman sisältöisenä, laatuena ja samassa laajuudessa kuin hyvinvointialueen oma kotihoito tuottaa palvelun. Kotihoito toteutetaan tavoitteena asiakkaan voimavarojen ja toimintakyvyn ylläpitäminen, asiakaslähtöisyys huomioiden.

Osa kotisairaanhoidon tehtävistä ei välttämättä vaadi sairaanhoitajan/terveydenhoitajan pätevyyttä, vaan tehtävät voi tietyillä edellytyksillä hoitaa lähihoitaja. Lääkitystä antavalla hoitohenkilöstöllä on oltava ajantasaiset tiedot, koulutus ja lupa. Asiakkaan hoidosta vastaa vastuulääkäri tai avoterveydenhuollon lääkäri. Terveys- ja sairaanhoidon vastuu on tuottajan sairaanhoitajalla/terveydenhoitajalla. Tuottaja huolehtii asiakkaan asioidenhoitajan kanssa siitä, että asiakas saa hänelle kuuluvat julkiset etuudet (esim. Kelan hoitotuki, asumistuki). Raha-asioiden hoidosta vastaa asiakas tai hänen valtuuttamansa henkilö/edunvalvoja. Tarvittaessa avustetaan edunvalvojan hankinnassa.

2. Laskutus ja raportointi

Asiakassuunnitelman ajantasaisuus tarkistetaan ja arvioidaan vähintään kaksi kertaa vuodessa ja aina hoidon tarpeen muuttuessa. Tämän yhteydessä arvioidaan myös palvelusetelitarve. Tuottaja ei voi automaattisesti olettaa, että asiakkaan oikeus palveluseteliin jatkuu. Tuottajalla on velvollisuus välittömästi ilmoittaa puhelimitse ja kirjallisesti (sähköposti riittää) palveluohjaajalle, mikäli palvelutarve muuttuu ja asiakassuunnitelma vaatii tarkistamista. Hyvinvointialue ei korvaa tuottajan asiakkaalle tuottamia palveluja, joita voimassa oleva palveluseteli ei kata. Tuottaja on velvollinen olemaan yhteydessä asiakassuunnitelman tekijään, jos on epäselvyyttä siitä mitä palvelua palvelusetelillä voidaan tuottaa.

Hyvinvointialue selvittää asiakkaalle tämän aseman palveluseteliä käytettäessä palvelusetelin arvon, tuottajien hinnat, omavastuuosuuden määräytymisen perusteet ja arvioitu suuruus sekä vastaavasta palvelusta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan määräytyvän asiakasmaksun. Yrittäjä ilmoittaa omat hinnanmuutokset asiakkaalle sekä kirjallisesti että suullisesti niin, että asiakas ymmärtää. Tarvittaessa tieto myös omaisille. Tuottaja sitoutuu noudattamaan hyvinvointialueen antamia ohjeita laskutukseen ja järjestelmän käyttöön liittyen.

Tuottaja tekee asiakkaan/hänen edustajansa kanssa kirjallisen sopimuksen palvelun hinnasta ja sisällöstä, jossa on eritelty palveluseteliin kuuluva palvelu, vastuut ja velvollisuudet. Tuottajan tulee asiakkaan ja tuottajan välisessä sopimuksessa sopia asiakkaan avainten hallinnasta ja niiden katoamisesta aiheutuneista kustannuksista.

Asiakkaalle myönnettyjen tuntien ylityksestä pitää olla yhteydessä palveluohjaajaan etukäteen. Tarpeen muuttuessa palveluohjaaja tekee päätöksen, miten hoito jatkossa järjestetään. Joissakin tapauksissa hoito joudutaan järjestämään jatkossa hyvinvointialueen tuotannossa (esimerkiksi moniammatillisen hoitoringin tarve).

Tuottaja laskuttaa hyvinvointialuetta annettujen ohjeiden mukaisesti jälkikäteen seuraavan kuukauden aikana. Laskutus tehdään asiakkaan palvelusetelipäätöksen mukaisesti (myös maksunalennusasiakkaiden laskutus). Laskutusjakso on yksi kuukausi. Minimilaskutus on 15 minuuttia ja sen ylittyessä toteutuneiden aikojen mukaan. Mikäli sopimus on irtisanottu, tuottaja laskuttaa hyvinvointialuetta toteutuneesta palvelusta välittömästi. Kilometrikorvauksia ei hyvinvointialueelta makseta tuottajalle, eikä niitä voi erikseen asiakkailta veloittaa.

Laskussa tulee olla liitteenä asiakkaan palvelupäätös ja päätös omavastuuosuuden määrästä. Laskusta tulee ilmetä mistä summa koostuu. Asiakkaan ollessa osan kuukautta sairaalassa, kuukauden omavastuuosuus jaetaan kuukauden päivien määrällä ja kerrotaan kotona hoidettujen päivien lukumäärällä. Tarvittaessa tuottajan tulee esittää asiakkaan käynneistä toteutunut tuntalista.

Tuottaja laatii palvelusetelijärjestelmässä potilas- ja asiakasasiakirjat palvelutapahtuman yhteydessä.

Liite 1.

Alla on kuvattu hoivan, terveyden- ja sairaanhoidon, kodinhoidon sekä muiden palveluiden sisältö. Palveluun kuuluu myös asiakkaiden ohjaaminen elämänlaatua tukevien palvelujen piiriin kuten kulttuuri- ja virikepalvelut. Asiakkaalle laaditaan henkilökohtainen asiakassuunnitelma, joka määrittää asiakkaan palvelut. Vähäistä apua (esimerkiksi kerran viikossa) tarvitsevat asiakkaat pyritään ohjaamaan ensisijaisesti yksityisten tuottajien piiriin, jos omaisten/läheisten apu ei ole saatavilla.

Hoiva

Kuntouttavalla ja toimintakykyä ylläpitävällä työotteella kotihoidon henkilökunta tukee asiakkaan omaa toimintakykyä ja omatoimista selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa. Tarvittaessa asiakkaita avustetaan niissä toiminnoissa, joihin heidän oma toimintakykynsä ei riitä.

Päivittäinen hygienian hoito	Suihkuapu	Pukeutuminen
<u>Hygienianhoidossa ohjaaminen ja avustaminen</u> <ul style="list-style-type: none">Päivittäiset aamu- ja iltapesut (sis. esim. alapesut, kasvojen, kainaloiden, käsien, nivusten, rinnanalusten pesut)Ihon talkkaaminen/rasvaaminen ja tarkkailu (mm. kuivuus, haavaumat, punoitukset, ihottumat, hiertymät)Hampaiden/tekohampaiden pesuWC-käynti/vaipanvaihtoParranajoHiusten kampaaminenKynsien leikkaaminenStooman hoitoMunuaispussin/virtsapussin tyhjennys/vaihto	<ul style="list-style-type: none">Peseytymisessä ohjaaminen/valvominen/avustaminenSuihkuapu kerran viikossa (poikkeuksena sairaanhoidolliset ja yksilölliset syyt/tarpeet)Muut suihkutuksen yhteydessä tehtävä tehtävät toimet(esim. rasvaukset, kynsien leikkaus, parranajo, pukeutuminen)	<ul style="list-style-type: none">Pukeutumisessa, riisumisessa ohjaaminen/avustaminenPäivävaatteiden / yövaatteiden pukeminen, riisuminen ja vaihtaminenHuolehtiminen asianmukaisesta ja puhtaasta vaatetuksestaTukisukkien/ sidosten laittaminen

Asiakasta ohjataan ja neuvotaan syömään terveellistä ja monipuolista ruokaa. Häntä ohjataan myös riittävän ja ravitsevan ruoan saannissa sekä ruokavaliota koskevissa asioissa. Asiakkaan nesteytystä ja ravitsemustilaa tarkkaillaan (mm. virtsaneritys ja kuivumisoireet). Ateriavälien tulee olla tasaiset.

Jos asiakas itse ei pysty valmistamaan ruokaa, harkitaan seuraavia vaihtoehtoja:	Ruokailussa avustaminen
<ul style="list-style-type: none">Ateriapalvelu (kunnan / yksityinen)Omaisten valmistama ruokaValmiita einesruokia (omaiset huolehtivat tai tilataan kauppapalvelun kautta)Kauppapalvelun tilauksen tekemisessä avustetaan tarvittaessa. Mikäli kauppapalvelua ei ole saatavilla, hoitaja voi käydä asiakkaalle kaupassa.	<ul style="list-style-type: none">Ruokailun valvominen/ohjaaminenAterioiden esille laitto ja tarvittaessa lämmitysSyöttäminen, letkuruokintaJälkien siistiminen ruokailun jälkeen

Kodin turvallisuus ja esteettömyys
<ul style="list-style-type: none">Turvallisuuteen liittyvissä asioissa neuvominenEsteettömän kulun varmistaminenApuvälineistä neuvominen ja niiden hankinnassa avustaminen

- Apuvälineiden käyttäminen silloin kun se on asiakkaan ja henkilökunnan turvallisuuden kannalta suositeltavaa (esim. nostolaite).
- Asunnon turvallisuuden tarkastaminen säännöllisin väliajoin (esim. matot, liedet, palohälyttimet), jos omaisten/läheisten apu ei ole käytettävissä.
- Muut turvajärjestelmät (esim. GPS-paikannin) asiakkaan ja läheisten osuus huomioiden.

Henkinen ja fyysinen vireys

- Asiakkaan omatoimisuuteen kannustaminen
- Henkinen tukeminen kuuntelemalla ja olemalla läsnä
- Fyysisten ja psyykkisten huolien ja ongelmien huomioiminen ja seuraaminen
- Asiakkaan kanssa keskusteleminen sekä arjen asioissa ja ongelmatilanteissa tukeminen

Kotihoidon tehtäviin kuuluu kodin päivittäisen siisteyden ylläpito alla kuvatun listan mukaisesti. Siistimistä voidaan myöntää asiakkaalle, jolla on muutenkin päivittäiset hoiva-avut käytössä. Asiakas ohjataan ensisijaisesti käyttämään yksityisiä tuottajien tarjoamia palveluita siivouksen järjestämiseksi, jos omaisten apu ei ole saatavilla. Pelkkää kodinhoitoa ei myönnetä.

Siistiminen	Vaatehuolto
<ul style="list-style-type: none"> • Siisteydenylläpitämistä, kuten tavaroiden laittaminen paikoilleen, suurempien roskien lattialta ja pinnoilta poistaminen/tahrojen pyyhintä ja roskien ulosvieminen. • Tiskaus ja keittiön siistiminen • WC:n siistiminen • Vuoteen sijaus • Imurointia myönnetään harkintaa käyttäen 	<ul style="list-style-type: none"> • Pyykkien laittaminen pesukoneeseen, kuivumaan ripustaminen ja kaappiin viikkaaminen silloin kun ostettu pesulapalvelu ei ole saatavilla. • Pyykin pesulaan lähettäminen • Vuodevaatteiden vaihto tarvittaessa

Muut tehtävät

Muiden tehtävien osalta kartoitetaan ensisijaisesti omaisten, läheisten, ystävien ja muiden tahojen mahdollisuudet olla asiakkaan tukena. Näitä tehtäviä ovat mm. ulkoilu, saattoavun antaminen, hankinnoista huolehtiminen, etuuksien hakeminen ja palvelujen tilaaminen. Asiakkaiden lemmikkieläinten hoito- ja ulkoiluttaminen eivät sisälly kotihoidon tehtäviin.

Jos asiakas tarvitsee apua raha-asioiden hoitamiseen (pankkiasioinnit, käteisrahan nosto ym.) pyydetään omaisia huolehtimaan asiasta. Tarvittaessa haetaan asiakkaalle edunvalvoja.

Kotihoidossa ei ole tarkistuskäyntejä. Asiakkaalle ei myönnetä pelkästään asiointi- tai saattoapua.

Asiointi	Saattoapu	Muu
<ul style="list-style-type: none"> • Hakemusten täyttäminen (esim. Kelan etuudet, kuljetuspalvelu) • Apuvälineiden tilaaminen • Hoitotarvikkeiden ja vaippojen tilaaminen • Postin hakeminen postilaatikosta • Asiakkaan kanssa yhdessä asiointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Päivähoitoon/kerhoihin/vuorohoitoon lähettäminen ja niistä vastaanottaminen • Terveyskeskuksen/sairaalaan/lääkäriin lähettäminen ja vastaanottaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Polttopuiden kantaminen sisään, mikäli ei ole käytössä muita lämmitysvaihtoehtoja • Veden sisään kantaminen

Terveyden- ja sairaanhoito

Terveyden- ja sairaanhoito toteutetaan asiakassuunnitelman mukaisesti. Lääkehoitosuunnitelmassa määritellään hoitohenkilökunnan osaamisen varmistaminen ja organisaatiossa työskentelevien ammattiryhmien oikeudet osallistua hoitotyöhön. Pelkästään lääkkeenjakoja tarvitsevat asiakkaat pyritään ohjaamaan lääkkeenjako palveluiden piiriin.

Asiakkaan/potilaan voinnin muutoksista tulee raportoida välittömästi kotihoitoa.

Lääkehoito	Sairaanhoidolliset toimenpiteet	Terveydentilan seuranta ja kirjaaminen
Lääkkeiden antaminen/ottamisen valvonta	Diabeteshoito (verensokerin mittaus, insuliinin pistäminen)	Punnitseminen ja painon seuranta
Lääkkeiden tilaaminen apteekista sekä apteekissa asiointi. Apteekista lääkeannospussien toimittaminen kotiin.	Katetrointi/Kestokatetrin vaihto Cystofixin hoito	Erilaisten arviointimittareiden- ja testien tekeminen; esim. MMSE, MNA, GDS15, RAI annettujen ohjeiden mukaisesti
Lääkkeiden asianmukaisesta säilytyksestä huolehtiminen	Haavanhoito Ihon kunnon seuranta ja hoito	Muistihäiriöisten ja mielenterveyskuntoutujien tarvitsema erityinen tuki ja ohjaus
Lääkehoidon kokonaisvaltainen seuranta Lääkelistan ajantasaisuus	Spiran antaminen Happirikastimen käyttö	Jalkahoitajan tilaaminen asiakkaan pyynnöstä tai tarvittaessa
Yhteydenpito apteekkiin ja kotisairaanhoitoon	Letkuruokinta/ Nenämahaletkun laittaminen	Päivittäinen kirjaaminen sähköiseen asiakastietojärjestelmään.
Astmasuihkeiden antaminen/ottamisen valvonta	Trakeostomian hoito	
Silmätippojen/geelin laittaminen	Akuutin avanteen hoito	
Lääkelaastarin vaihto	Injektioiden anto sc/im (esim: Cohemin, Peratsin, Klexane), Rokotukset	
Lääkkeenjako dosettiin	Näytteiden otto (mm.verikokeet, INR, viljelyt)	
Vatsantoimintaan liittyvä lääkitys	Elintoimintojen mittaaminen ja tarkkailu (mm. turvotusten tarkkailu, verenpaineen mittaus ja seuranta, hengitys)	
	Ompeleiden poisto	
	Korvahuuhtelu	
	Pyelostomiahuuhtelut	
	Vatsadialyysi	
	Imupotilaanhoito	
	Antikoagulantti potilaan hoito (mm. verikokeet, lääkkeenjako)	

Liite 2.

Terveyden- ja sairaanhoidon ohjeita

1. Lääkehoito

Tuottajan tulee laatia lääkehoitosuunnitelma, joka päivitetään kerran vuodessa. VALVIRAn sivuilta www.valvira.fi löytyvät lääkehoidon toteuttamisen ohjeet ja oppaat.

2. Tuotteet ja hoitotarvikkeet /instrumentit

Tuottajan vastuulla on henkilöstön suojavaatetus ja turvaneulat.

Tuotteet

Haavanhoito Tuottajan vastuulla on
<ul style="list-style-type: none">• Haavanhoidon toteuttaminen, seuranta ja arviointi voimassa olevan haavanhoito-ohjeen mukaan• Hoitotarvikkeiden hankinta ja vienti potilaalle• Hoitotarvikkejakelu hoidetaan potilaan terveysasemalta• Lähetteen kirjoittaa kotisairaanhoidon sairaanhoitaja• Instrumenttien hankinta ja huolto• Suojavaatetus• Seurantakontrollit• Haavan paranemisprosessissa tapahtuvissa muutoksissa yhteys hoitavaan tahoon (esim. kotisairaanhoito, vastuulääkäri, Soster/VKS haavanhoitaja)• Potilas itse kustantaa haavanpuhdistusaineet, voiteet ja haavan puudutusaineet
Laboratoriokokeet Tuottajan vastuulla on
<ul style="list-style-type: none">• Varmistaa, että potilaalla on laboratoriolähete kotisairaanhoidosta tai terveysasemalta• Hankinta ja hävitys• Näytteiden kuljetus laboratorioon• Lääkärin konsultointi vastauksista ja jatkohoidosta huolehtiminen
Kerta- ja kestopkatetrointi Tuottajan vastuulla on
<ul style="list-style-type: none">• Katetroinnin toteuttaminen, seuranta ja arviointi• hankkia lähete• hankkia itse suojarustus• konsultoida tarvittaessa hoitavaa lääkäriä• Kestokatetroinnissa potilas kustantaa puudutusgeelin, resepti hankinnasta vastaa tuottaja
Stoomanhoito Tuottajan vastuulla on
<ul style="list-style-type: none">• Stoomahoidon toteuttaminen, seuranta ja arviointi

- hankkia lähete
- hankkia itse suojarustus
- konsultoida tarvittaessa hoitavaa lääkäriä tai stoomahoitajaa

Marevanhoito ja INR-näyte Tuottajan vastuulla on

- Marevanhoidon toteutus, seuranta ja arviointi
- varmistaa potilaan voimassa oleva laboratoriolähete
- Näytteenottovälineiden hankinta ja hävitys
- Veenanäytteen otto
- INR arvon, Marevan annostuksen ja seuraavan näytteenottopäivän huolehtiminen omalta terveysasemalta
- Tarvittaessa Marevan lääkkeen jakaminen
- Lääkärin ohjeen mukaan tarvittaessa K-vitamiinin vieminen potilaalle kotiin

Hoitotarvikkeet / instrumentit

Hoitotarvikejakeluun kuuluvat tarvikkeet (katetrit ja stoomatarvikkeet) tuottajat hankkivat hoitotarvikejakelusta normaalin käytännön mukaan.

Haavanhoitotarvikkeet:

- Kotisairaanhoidon kirjottaa lähetteen tarvikkeista tuottajalle ja tuotteet haetaan potilaan omalta terveysasemalta (omavastuu 3 kk).
- Tuottaja vastaa omista instrumenteista (hankinta, huolto) tai lainaavat vastaanotolta.
- Riskijätteet huolehtii tuottaja.

3. Koulutukset, osaaminen

Lääkehoidon osaamisen varmistaminen (esim. LOVE = lääkehoidon osaamisen verkossa)

- Tuottajat hankkivat palvelun itse
- Lupatodistukset

→ lääkärin tulee allekirjoittaa lupatodistukset (suoritettuna tentti, lääkelaskut sekä näytöt x 3), yritykset hankkivat itse lääkärin, joka vastaa tehtävästä.

Toimenpideosaaminen

- Tuottaja varmistaa työntekijän toimenpideosaaminen sairaanhoidollisissa toimenpiteissä

esim. lääkeruiskeen antaminen ihon alle (lh), kertakatetrointilupa (lh), rokottaminen (sh); koulutus + näytöt.

- nimikesuojatun (lh) näytön vastaanottaa kokenut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (sh/th), näytöt ovat yksikkö/virastokohtaisia
- nimikesuojattu opiskelija (lh) ei toimi luvanvaraisissa tehtävissä

Laiteosaaminen

- Laki terveydenhuollon laitteista (§ 24) edellyttää, että ammattimaiset käyttäjät vastaavat mm. laitteiden turvallisesta, käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä sekä käyttökoulutuksen riittävydestä. Hoitotyössä käytettäviä laitteita ovat Valviran mukaan esim. verenpainemittarit, INR-mittari, pyörätuolit/rollaattorit, nostolaitteet. Laitepassi vaaditaan.